

עלון שבועי נחלת שדה

חידושי תורה בדרך הדרוש
והאגדה על פרשת השבוע

מאת מחבר סדרת הספרים "נחלת שדה" על התורה והמועדים

382 פ"ק פ"ק ו"ט ת"ש נ"ה ו' ט"ז י"א

לתגובות/הערות/דרשות והרצאות ניתן לפנות לטלפון – 050-4145482,

ניתן לקבל את העלון במייל etayba1@gmail.com

הנושא: מדוע רצו השבטים להרוג את יוסף?

כדשנינו (חולין עד.) "השוחט את הבהמה ומצא בה בן שמנה חי או מת, או בן תשעה, קורעו ומוציא את דמו", והיתר זה נאמר רק אצל ישראל, אבל יוסף נחלק עליהם וסבר דדין בני נח להם, וכל זמן שלא נצטוו על השחיטה אין השחיטה מתרת העובר וקאי באיסור אבר מן החי.

נמצא כי נחלקו יוסף והשבטים האם היה להם דין של בן נח או דין של ישראל.

והנה, בשבוע שעבר למדנו על שמעון ולוי שהרגו את כל אנשי שכם ולא הסתפקו בהריגת שכם בן חמור בלבד ומבאר הרמב"ם (פ"ט מהלכות מלכים הלכה י"ד) מה הסיבה להריגת כל אנשי שכם משום שעברו על אחת משבע מצוות בני נח - על הדינין וז"ל: וכיצד מצווין הן על הדינין? חייבין להושיב דינין ושופטים בכל פלך ופלך לדון בשש מצוות אלו ולהזהיר את העם. ובן נח שעבר על אחת משבע מצוות אלו יהרג בסייף (כי הגמרא בסנהדרין נח: אומרת שאצל בן נח אזהרתן זוהי מיתתן ומספיק לאו בשביל שהתחייבו מיתה אם עברו עליו), ומפני זה נתחייבו כל בעלי שכם הריגה, שהרי שכם גזל והם ראו וידעו ולא דנוהו (הרמב"ם אינו מוכיח שאנשי שכם "ראו וידעו ולא דנוהו". אולם האוה"ח הקדוש מוכיח מדיוק בפסוק שאכן אנשי שכם ידעו וסיעו, שנאמר: "אֲשֶׁר טָמְאוּ אֲחוֹתֵם". והרי רק שכם טימא את דינה?! מכאן טוען האור החיים שהם עזרו לו שיוכל לטמאה). ובן נח נהרג בעד אחד ובדיין אחד בלא התראה ועל פי קרובין אבל לא בעדות אשה ולא תדון אשה להם.

מבואר בדברי הרמב"ם שהסיבה להריגת כל אנשי שכם, כיון שהם עברו על אחת משבע מצוות בני נח, שלא דנו את שכם בן חמור, לכן היו חייבים מיתה.

אולם הרמב"ן (עה"ת וישלח פרק ל"ד פסוק י"ג) אחר שמביא את דברי הרמב"ם כותב: ואין דברים הללו נכונים בעיני, שאם כן היה יעקב אבינו חייב להיות קודם וזוכה במיתתם, ואם פחד מהם למה כעס על בניו וארר אפם אחר כמה זמנים, וענש אותם וחלקם והפיצם, והלא הם זכו ועשו מצוה ובטחו באלהים והצילם? עכ"ל.

כלומר, שואל הרמב"ן, אם על פי דין אנשי שכם היו חייבים מיתה, מוטל היה על יעקב לקום ולהורגם ומדוע מתלונן על שמעון ולוי שקיימו מצוה בהריגת אנשי שכם? ואכן מטעם קושיה זו הוא חולק על הרמב"ם ונתן סיבה אחרת להריגת כל אנשי שכם. יעו"ש.

אבל הרדב"ז מביא קושיה זו של הרמב"ן מדוע כעס יעקב אבינו עליהם הרי היו חייבים מיתה, ומתרגז וז"ל: וי"ל, כיון

בפרשתנו יש את אחד הדברים היותר מורכבים וקשים להבנה, המחלוקת של יוסף עם אחיו, השבטים הקדושים. עד כדי כך, שאף אחיו רוצים להרוג את יוסף כפי שאמרו (ל"ז, כ): "וְעַתָּה לָכֵן וְנִהְרָגָהוּ".

וצריך ביאור, מדוע רצו להרוג את יוסף, על אף שפגע בהם ודיבר עליהם לשון הרע אך עדיין אין זה מצדיק לחייבו מיתה.

כדי להסביר את הדברים יש להקדים, מכל האחים עיקר הלוחמים כנגד יוסף היו שמעון ולוי, אותם אלה שיצאו להילחם בשכם בן חמור כאשר לקח את דינה אחותם. כמו שאומר רש"י (ויחי מ"ט ה'): מי הם? אם תאמר ראובן או יהודה – הרי לא הסכימו בהריגתו; אם תאמר בני השפחות – הרי לא היתה שנאתן שלימה, שנאמר "והוא נער את בני בלהה ואת בני זלפה..."; יששכר וזבולון – לא היו מדברים בפני אחיהם הגדולים מהם, על כרחך שמעון ולוי הם, שקראם אביהם "אחים".

וצריך ביאור, מדוע שמעון ולוי כל כך נלחמים לפגוע ביוסף הצדיק? מה ראו בו סיבה המחייבת להורגו?

על הפסוק: "ויבא יוסף את דיבתם רעה אל אביהם" (ל"ז ב') מובא במדרש (בר"ר פרשה פד, ז): "ויבא יוסף את דיבתם רעה, מה אמר... רבי מאיר אומר חשודים הן בניך על אבר מן החי". וכ"ה בירושלמי (פאה ד' ע"ב) וכו"כ רש"י.

ותמהו רבותינו מפרשי התורה, האיך אפשר דאכלו השבטים אבר מן החי וכי לא נהגו כיעקב אביהם וכיצחק וכאברהם שקיימו את כל התורה כולה עד שלא ניתנה וכפירוש רש"י חולין (צא)?

מפרש הרא"ם, כי אחי יוסף היו חותכים בשר בית השחיטה בעוד שהבהמה מפרכסת ומניחין אותה עד שתמות ואחר כך היו אוכלין את הבשר, ודבר זה מבואר בחולין (לג.) שחתיכת בשר זו אסורה באכילה לבני נח, לעומת זאת אצל ישראל שהיתר נעשה על ידי שחיטה, כיון דשחט לה שחיטה מעליא כבר יצא מידי אבר מן החי אע"פ דעדיין הבהמה מפרכסת.

ובזה טעה יוסף באחיו, כי האחים סברו דדין ישראל להם והרי מפרכסת הותרה לבני ישראל ולכן אכלו בשר זה, ואילו יוסף סבר דדין בני נח להם ואסורים הם באכילת בשר זה כיון שניטל מחיים.

דוגמא דומה מביא הלבוש (הובא בגור אריה שם ובפרשת דרכים), שאחי יוסף אכלו בן פקועה הניתר בשחיטת אימו

שקיבלו עליהם המילה גר שנתגייר כקטן שנולד דמי, ודברים הרבה נאמרו ואין להאריך. עכ"ל.

והיינו, סיבת כעסו של יעקב על שמעון ולוי מחמת שאנשי שכם עשו ברית מילה והתגיירו, וכלל בידו (יבמות מח): "גר שנתגייר כקטן שנולד דמי" וממילא בריה חדשה באה לכאן ואף שנתחייבו מיתה אחר גירותם אינם חייבים עוד.

אלא שלפי זה יש לשאול מה סברו שמעון ולוי שהרגו את אנשי שכם?

ונראה לומר שנחלקו אם היה לאבות לפני מתן תורה דין ישראל או דין בני נח, (כפי שהאריך בזה המשנה למלך בספרו פרשת דרכים), דרק אם יש להם דין ישראל שייך גדר הגירות וזה היה שיטתו של יעקב אבינו, ושמעון ולוי אפשר שנקטו דאין דין ישראל לפני מתן תורה וממילא אין דין גירות לפיטורן מן העונש.

והנה, החת"ס בתשו' (ח"א אהע"ז סימן ק"ל) מקשה וז"ל: דימים רבים נתקשיתי בקרא משמע מחלון וכליון נשאו ערפה ורות, נמצא ערפה אשת מחלון ורות אשת כליון, ולבסוף כתיב (ד', י) "אשת מחלון קנית"? ומתוך: ומצאתי בספר שמחת הרגל בשם המדרש, בכליון בעל רות מת ויבמה מחלון ושוב מת גם הוא. עיי"ש. נמצא היתה רות קטלנית ואמרת מש"ה הקדים בועז לגואל לקנות חלקת השדה לומר מצות גאולת קרובים כדאי להגן דשומר מצוה לא ידע דבר רע, אע"ג דמצות יבום לא תגן כאשר כבר מת יבמה הראשון, וגם כי איננו יבום גמור כ"א יבום נוהג בקרובים, מ"מ מצות גאולה שהיא מצות עשה כמ"ש רמב"ן (פרשת בהר כ"ה, ל"ג) היא תגן, ומ"מ לא אבה הגואל. עכ"ל (והידוש הוא בדברי החת"ס שאף מצוה צדדית יש בכוחה להגן ולשמור).

ובספר זכרון יוסף (לגאון רבי יוסף יוסקוביץ, חלק בית יהודה בסופו עמוד קכ"ב) מתרץ את קושיית החת"ס סופר, כיון שרות התגיירה, הרי גר שנתגייר כקטן שנולד דמי, וממילא נפקע ממנה דין של אשה קטלנית.

ועל פי זה הוא מבאר את הפסוק בסוף מגילת רות: "וַיֹּאמְרוּ כָּל הָעָם אֲשֶׁר בְּשַׁעַר וְהַזְקֵנִים עֲדִים יִתֵּן ה' אֶת הָאִשָּׁה הַבְּאָה אֶל בֵּיתָךְ כְּרַחֵל וְכַלְאָה אֲשֶׁר בָּנוּ שְׂתֵייהֶם אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל". ולכאורה מדוע הזכירו רק את רחל ולא?

אלא, רחל ולא היה שתי אחיות, וקשה, כיצד יעקב אבינו נשא שתי אחיות הרי אמרו חז"ל (יומא כ"ח) דאברהם אבינו קיים כל התורה כולה עד שלא ניתנה?

ותירצו (כן הוא בפרשת דרכים ובמהרש"א בחידושי אגדות ליומא כח.), שיעקב אבינו גייר את רחל ולא וכיון שנתגיירו הוי כקטן שנולד ואין בהם קורבה.

נמצא כי כל ההיתר של יעקב להתחתן עם שתי אחיות בגלל הכלל של גר שנתגייר כקטן שנולד דמי, וגם בועז ההיתר שלו להתחתן עם רות אף שהיתה קטלנית בגלל גר שנתגייר כקטן שנולד דמי, לכן אמרו לו: "יתן ה' אֶת הָאִשָּׁה הַבְּאָה אֶל בֵּיתָךְ כְּרַחֵל וְכַלְאָה".

על פי דבריו יש לפרש: מה שאומר יעקב אבינו לשמעון ולוי: "וַיֹּאמְרוּ יַעֲקֹב אֶל שְׁמֵעוֹן וְאֶל לְוִי עֲכַרְתֶּם אֹתִי לְהַבְאִישְׁנִי בְּיֹשֵׁב הָאָרֶץ בְּכַנְעֲנִי וּבְפָרְזִי וְאֲנִי מִתִּי מִסָּפָר וְנֶאֱסַפּוּ עָלַי וְהַכּוֹנֵי וְנִשְׁמַדְתִּי אֲנִי וּבֵיתִי".

יעקב אבינו סבר שכיון שהם מלו אז גר שנתגייר כקטן שנולד דמי, ואינם חייבים מיתה, אולם אתם שמעון ולוי סוברים שאין הדין של גר שנתגייר כקטן שנולד דמי, אז היה אסור לי להתחתן עם רחל ולא היה שתי אחיות.

על פי זה יש לבוא ולהסביר מדוע רצו שמעון ולוי להרוג את יוסף הסובר שהם בני נח, כי לפי שיטתו לא שייך גירות ואין היתר לאביהם להתחתן עם שתי אחיות, כי לא שייך הכלל של "גר שנתגייר כקטן שנולד דמי", וממילא יוסף נולד מפסול של שתי אחיות וחייב מיתה על הוצאת לעז על אביהם. וסברא זו ידעו רק שמעון ולוי שיעקב בא אליהם בטענה מדוע הרגו את אנשי שכם.

הודעה חשובה!!

לידיעתכם, לעלון היום צורף חוברת "רשפי אש – חנוכה", ובו ליקוטים על מעלת וסגולת ימי החנוכה להלהיב הלבבות לנצל כראוי את הימים של הקדושים של חנוכה.

המנויים קיבלו את החוברת במייל בצירוף העלון, המורידים את העלון דרך האתרים השונים ומעוניינים בקבלת החוברת, נא לשלוח בקשה דרך כתובת האי מייל התפרסמת בראש העלון, ונשלח גם לכם בהקדם.

הודעה חשובה לתושבי ישוב אדם והסביבה!

ביום חמישי הקרוב כ"א כסלו יתקיים שיעור

מפי הרב איתי בן אהרון שליט"א

בנושא מעלת וסגולת ימי החנוכה

בבית הכנסת רם ונישא רחוב יסמין 9 ישוב אדם – גבע בנימין

בשעה 9:30 בלילה לאחר מכן תתקיים תפילת ערבית במקום.

קו "להתענג בתענוגים"

לשמיעת שיעורים על פרשיות השבוע, מועדים, תנאים ואמוראים, בהלכה ובאגדה.

מפי הרב איתי בן אהרון שליט"א.

חייגו: 0772618021

לשיעורים על פרשת וישלח: הקישור: 117

לעילוי נשמת

העלון נתרם לעילוי נשמתה של האשה הצדקנית והחסודה אשר מסרה את נפשה לבוא לשמוע שיעורי תורה ביום ובלילה, בימי חול ובימי מועד, ובמסירות חניכה את ילדיה לתורה ולקדושה, אהבת התורה ולומדיה. ונזככה ביסורים.

מרת חנה שוחט בת מרסל

ת.נ.צ.ב.ה.